

**Художньо-педагогічний факультет
Кафедра театральної режисури**

1. Відомості про викладача, який викладає навчальну дисципліну

Назва дисципліни	Українська та зарубіжна драматургія
Викладач	Захарчук Зоя Олександрівна
Профайл викладача на сайті кафедри	
Е-mail викладача	Zakharchuk.a@gmail.com
Посилання на освітній контент в CMS (Moodle (за наявності) або на іншому ресурсі	
Консультації	Онлайн-консультації: Обговорення поточних питань щодо підготовки студентами практичних занять, видів самостійної роботи, затвердження тем ІНДЗ, надання інформації щодо наявної фахової літератури в методкабінеті кафедри (ауд.106).

2. Опис навчальної дисципліни

ВБ 2.5 Українська та зарубіжна драматургія.

Кількість кредитів ЄКТС – 3;

Кількість годин – 90, у тому числі 30 годин аудиторних, 60 годин самостійної роботи.

3. Час і місце проведення навчальної дисципліни

Термін викладання – один семестр, 6 семестр.

4. Пререквізити і пост реквізити навчальної програми

“Українська та зарубіжна драматургія” належить до вибіркових навчальних дисциплін, є освітнім компонентом циклу професійної підготовки;

- при вивченні даної дисципліни використовуються знання, отримані з таких дисциплін (пререквізитів): “Українська література”, “Зарубіжна література», “Історія театру”, “Теорія драми”.

- основні положення навчальної дисципліни мають застосовуватися при вивченні таких дисциплін (постреквізитів): “Методика викладання режисури та сценічної майстерності”, “Теорія та практика режисерської та акторської діяльності”, “Рецензентський практикум”, “Історія і теорія акторського мистецтва”.

5. Характеристика навчальної дисципліни

5.1. Призначення навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Українська та зарубіжна драматургія» є логічним продовженням отримуваних знань щодо терії драми, історії театру, української та зарубіжної літератури. Майбутній фахівець-митець повинен орієнтуватися в творчих надбаннях драматургів-класиків як вітчизняних, так і зарубіжних, вміти дати оцінку сучасним драматургічним здобуткам, успішно використовувати набуті знання під час добору уривків та монологів із п'єс, п'єс для постановок під час навчально-виховного процесу та у майбутній фаховій діяльності режисера.

5.2. Мета вивчення навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни “Українська та зарубіжна драматургія” є: залучення студентів-режисерів до скарбниці світової драматургії, пробудження професійного бажання систематично читати та переосмислювати неперевершені драматичні твори як першооснову театральної постановки, що служить засобом зміцнення підвалин духовності, моральності у майбутніх глядачів, засобом формування їх світогляду, естетичних смаків; сприяння формуванню різнобічно розвиненої особистості майбутнього режисера, який зможе застосувати отримані знання про українську та зарубіжну драматургію під час добору п'єс для втілення їх постановок на сцені, а також у педагогічній театральній діяльності.

5.5. Завдання вивчення дисципліни :

- поглиблення знань про визначні драматичні твори світової та вітчизняної драматургії різних країн з метою вироблення раціонального підходу до вирішення постановочних проблем театральної практики.
- вироблення навички професійного аналізу драматичних творів – найвищих досягнень видатних представників вітчизняної та зарубіжної драматургії; вмінь коротко (стисло) та повно (розгорнуто) давати характеристику прочитаних драматичних творів;
- прищеплення вмінь давати об'єктивну оцінку творчої спадщини драматурга в контексті вітчизняної та світової драматургії;
- удосконалення культури мовлення майбутнього фахівця-режисера шляхом поглиблення і розширення мовного запасу спеціальною театральною лексикою (термінологізмами), піднесення його загальної мистецької культури мовлення.
- орієнтуватися в основних філософських концепціях світової драматургії;

5.4. Зміст навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна належить до обов'язкових дисциплін.

Предметні компетентності: здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел, здатність до адаптації та дії в новій ситуації; вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми; здатність працювати в команді; здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети; здатність генерувати нові ідеї (креативність); здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт; **здатність** до самостійної розробки відповідного профілю своєї діяльності, художнього творчого вкладу в створення театральної вистави і ефективної взаємодії з іншими учасниками творчого процесу; здатність виступати консультантом постановочних груп з проблем, які відповідають профілю підготовки; здатність до самостійного виконання наукових досліджень і керівництва окремими етапами (розділами) науково-дослідних робіт, невеликих дослідницьких проєктів, відповідних вибраному профілю підготовки; здатність до авторської критичної діяльності в формі проблемних статей, великих оглядів, книг (розділів книг), до самостійної редакційної роботи, в редакціях періодичних видань мистецтва; до ініціативної участі в розробці перспективних і поточних програм діяльності театральних організацій (репертуарні плани, програми фестивалів, творчих конкурсів); здатність до організаційної роботи з авторами, які виконують замовлення установи мистецтва, організувати роботу з пропаганди театального мистецтва, в тому числі і використання можливостей радіо, телебачення, інтернету; здатність до реалізації новітніх розробок у галузі театральних технологій, а також суміжних галузей науки і техніки, що забезпечують розширення можливостей художнього вирішення творчих завдань при створенні та експлуатації матеріального оформлення вистав (концертів, видовищ); здатність до виконання управлінських функцій, що відповідають профілю підготовки, в державних і муніципальних органах управління культурою, в театральних організаціях, в творчих спілках та товариствах, в організаціях театральної інфраструктури; здатність викладати дисципліни, пов'язані з історією та теорією театру в освітніх установах України; здатність самостійно підготувати повний комплекс методичних матеріалів до

дисциплін, за якими веде педагогічну діяльність.

5.5. План вивчення навчальної дисципліни

№ тижня	Назва теми	Форми організації навчання та кількості годин			Самостійна робота, кількість годин
		Лекційні заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	
1.	Тема 1. Витоки української професійної драматургії. Драматургія нової літератури. Творчість І. Котляревського та Г. Квітки-Основ'яненка – перших класиків української драматургії – важливий етап у становленні реалістичної драми.	–	–	–	4
2	Тема 2. Розвиток української драматургії другої і третьої чверті ХІХ ст. Становлення нової української літератури. Драматургічна творчість Т. Шевченка, М. Кропивницького, М. Старицького, П. Мирного, І.Франка, Лесі Українки, С.Васильченка.	–	2	–	2
3.	Тема 3. Збагачення української літератури 80-90 рр. новими реалістичними творами П. Мирного, І.Франка, П. Грабовського, І. Карпенка-Карого, М. Кропивницького, М. Старицького.	–	–	–	4
4.	Тема 4. Визначні драматурги ХХ ст. Драматургічна творчість М. Куліша, В. Винниченка та І. Кочерги. Домінанта творчості, особливості мистецького почерку, оригіналь-	2	–	–	–

	ність стилю.				
5.	Тема 5. Драматургія пер. та др. пол. XX ст. Творчість О. Олеся, С. Васильченка, А. Тесленка, К. Буревія, Я. Галана, Ю. Яновського, О. Корнійчука. Драматургія др. пол. XX ст. Творчість М. Зарудного, О. Коломійця, Я. Верещака, В. Нестайка, А. Крима, А. Шияна, Я. Стельмаха, В. Фольварочного. Молода драматургія.	2	2	–	–
6.	Тема 6. Драматургія Античності. Тестіс – засновник грецької трагедії. Пратін, Херіл, Фрініх – послідовники Теспіса. Есхіл, Софокл і Еврипід – корифеї грецької трагедії. Драматургія Риму.	–	–	–	4
7.	Тема 7. Театр англійського Відродження. Драматурги-демократи – засновники нового театру. У. Шекспір – корифей ренесансного театру британської сцени. Драма Шекспіра: трагізм, поєднання піднесеного і земного, композиційна та сюжетна особливості.	2	2	–	–
8.	Тема 8. Драматургія просвітницького раціоналізму. Творча спадщина Франсуа Марі Аруе (Вольтера). Дені Дідро – драматург і теоретик театру. Створення нового драмати-	–	–	–	4

	чного жанру - драми. П'єр Огюстен Карон де Бомарше – послідовник Шекспіра і Мольєра, майстер драматичної інтриги.				
9.	Тема 9. П'єр Корнель – представник французької класицистичної трагедії.	–	–	–	4
10.	Тема 10. Жан Расін – «французький Шекспір», майстер ліричної трагедії.	–	–	–	4
11	Тема 11. Жан-Батіст Поклен (Мольєр) – ушавлений французький комедіограф, творець жанру «високої комедії».	2	2	–	–
12	Тема 12. Різноманіття творчої палітри Жана Ануя. Поділ п'єс на цикли в залежності від жанру і концепції дійсності. Цикли п'єс. Ідейно-художні особливості.	–	–	–	4
13	Тема 13. Драматургічний доробок най-більш видатного англійського драматурга, теоретика «раціонального» театру кінця ХІХ-поч. ХХ ст. Джорджа Бернарда Шоу – новий етап у розвитку англійської літератури ХХ ст. Соціально-критична драма.	–	2	–	–
14	Тема 14. Німецька драматургія. Готгольд-Ефраїм Ле-	2	–	–	4

	ссінг – фундатор німецького театру ХУІІІ ст. Лессінгова естетика театру. Веймарська класика. Фрідріх Шиллер і Йоганн Фольфганг Гете – основні представники веймарської класики. Шиллер – засновник жанру історичної драми в європейській літературі.				
15	Тема 15. Еуген Бертольд Фрідріх Брехт – визначний німецький драматург. Теорія та основні принципи «епічного театру». Творчий доробок драматурга – заклик до розуму людства.	–	2	–	–
16	Тема 16. Іспанська драматургія. Кастилія – колыска іспанського ренесансного театру. Лопе Фелікс де Вега Карпіо – найяскравіший представник ренесансної драматургії. Педро Кальдерон де ла Барк – найвидатніший представник «золотого віку» іспанської драматургії. Творчий внесок у барокову драму.	–	–	–	4
17	Тема 17. Моріс Метерлінк – найвидатніший драматург Бельгії, засновник символістського театру. Ідейно-художні особливості нового типу драми. Концепція «театру мовчання», створення п'єси-бесіди душі. Істотні риси	–	–	–	4

	«Театру Смерті» і «Театру надії». Філософські символи драми Метерлінка.				
18	Тема 18. Олександр Миколайович Островський – визначний драматург друг. пол. XIX століття. Творча спадщина драматурга – етап у розвитку російського національного театру.	–	–	–	6
19	Тема 19. Чехов і театр. Творча спадщина: драматичні мініатюри і п'єси великої драматургічної форми. Справжня література, висока ідейність, жанр соціальної драми – заслуги Чехова-драматурга.	–	2	–	–
20	Тема 20 Створення жанру історико-психологічної п'єси О. М. Толстим. Драматургія Л. М. Толстого.	–	–	–	4
21	Тема 21 Соціальна драматургія пролетарського класика російської драматургії і російського театру, творчого основоположника радянської театральної культури Максима Горького. Горьковський реалізм. Виключна актуальність тем п'єс Горького в конкретній історичній епосі.	–	–	–	4
22	Тема 22. Драматургія Миколи Гоголя – ознаменування	–	2	–	–

	розквіту сатиричної комедії.				
23	Тема 23 Драматургічна творчість В. В. Маяковського. Трагедія «Владимир Маяковский». Сатира Маяковського.	–	–	–	4
24	Тема 24. Творчість О. М. Арбузова, В. С. Розова, В. О. Вампілова, Л. М. Разумовської, Л. С. Петрушевської – майстрів російської соціально-психологічної драми.	–	2	–	–
25	Тема 25 Роль Генріка Ібсена в розвитку світової драматургії і театру.	–	2	–	–

6. Самостійна робота здобувача вищої освіти

Самостійна робота здобувача вищої освіти РДГУ є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у вільний від обов'язкових занять час

Графік самостійної роботи

№ з/п	Вид самостійної роботи	Години	Термін виконання	Форма та метод контролю
1.	Підготовка до практичних занять	20	Щотижнево, згідно розкладу.	Усне опитування виконаних завдань практичних занять; письмова перевірка виконаних завдань самостійної роботи.
2	Читання п'єс антологій драматургії згідно плану	20		Письмова перевірка конспектування.
3	Виконання ІНТЗ (підготовка та оформлення)	20	1 раз в семестр	Усний виступ за матеріалами реферату, письмова перевірка за відповідними вимогами до написання та технічного оформлення.
	Разом	60		

Список основної та додаткової літератури

1. Васильєв Є. М. Сучасна драматургія : жанрові трансформації, модифікації, новації :

- монографія / Є. М. Васильєв. – Луцьк : ПВД «Твердиня», 2017. – 532 с.
2. Давиденко Г. Й. Історія зарубіжної літератури ХУІІ–ХУІІІ століття : Навч. посібник / Г. Й. Давиденко, М. О. Величко. – Київ : Центр учбової літератури, 2007. – 292 с.
 3. Давиденко Г. Й. Історія зарубіжної літератури ХІХ поч. – ХХ століття : Навч. посібник / Г. Й. Давиденко, О. М. Чайка. – Київ : Центр учбової літератури, 2007. – 400 с.
 4. Давиденко Г. Й. Історія зарубіжної літератури ХХ століття: Навч. Посібник / Г. Й. Давиденко, Г. М. Стрельчук, Н. І. Гречаник.– Київ : Центр учбової літератури, 2007. – 504 с.
 5. Західноєвропейський театр і великі режисери. Частина І. // Всесвітня література та культура в навчальних закладах України. – 2005 – № 7. – С. 2–47.
 6. История западноевропейского театра. Т. 5 / Под общ. ред. Г. Н. Бояджиева и Е. Л. Филькенштейн. Учеб пособие для театроведческих ф-тов вузов. – Москва : Искусство, 1970. – 639 с.
 7. История западноевропейского театра. Т. 6 / Под общ. ред. Г. Н. Бояджиева и др. Учеб пособие для театроведческих ф-тов вузов. – Москва : Искусство, 1974. – 656 с.
 8. История западноевропейского театра. Т. 8 / Под общ. ред. А. Г. Образцовой и Б. А. Смирнова. – Москва : Искусство, 1988. – 432 с.
 9. Історія української літератури ХІХ ст. (70-90-ті роки): У 2 кн. : Підручник / О. Д. Гнідан, Л. С. Дем'янівська, С. С. Кіраль та ін. ; За ред. О. Д. Гнідан. – Київ : Вища шк., 2002. – Кн. І. – 575 с.
 10. Історія української літератури ХІХ ст. : У 2 кн. Кн. 1 : Підручник / За ред. М. Г. Жулинського. – Київ : Либідь, 2005. – 656 с.
 11. Історія української літератури ХІХ ст. : У 2 кн. Кн. 2 : Підручник / За ред. М. Г. Жулинського. – Київ : Либідь, 2005. – 712 с.
 12. Малютіна Н. П. Українська драматургія кінця ХІХ– початку ХХ століття : навч. посіб. / Н. П. Малютіна. – Київ : Академвидав, 2010. – 256 с.
 13. Неустроев В. П. Литература скандинавских стран (1870–1970) : Учеб. Пособие для филолог. Фак. Ун-тов. – Москва : Высшая школа, 1980. – 279 с.
 14. Шалагінов Борис. Зарубіжна література. Від античності до початку ХІХ ст. : Іст.-естет. нарис. – Київ : Вид. дім «КМ Академія», 2004. – 360 с.

Допоміжна

1. Александр Мардань. У нас не все дома. Пьесы /Мардань Александр. – Киев : Радуга, 2016. – 588 с.
2. Голос тихої безодні та інші голоси. МоноЛІТ. Антологія сучасної української монодрами : моноп'єси / упоряд. Надія Мірошніченко. – Київ : “Видавництво “Фенікс”, 2016. – 320 с.
3. Гранин Г. Г. Драматурги, драматургия, театр /Г. Г. Гранин, Л. А. Концевая. – Москва : ВЛАДОС, 2001. – 315 с.
4. А. П. Чехов. Сочинения. Том двенадцатый. Том тринадцатый. Пьесы / Чехов А. П. – Москва : Наука, 1978. – 527 с.
5. А. С. Пушкин. Собрание сочинений в десяти томах. Том ІУ / Ред. Е. Н. Махоткина. – Москва : Правда, 1981. – 432 с.
6. Білоус П. В. Історія української літератури ХІ–ХУІІІ ст. : навч. посіб. / П. В. Білоус. – Київ : ВЦ «Академія», 2009. – 424 с.
7. Борис Грінченко. Твори в 2 т. Т. 2. Повісті. Драматичні твори / упоряд. В. В. Яременка ; приміт. А. Г. Погрібного, В. В. Яременка; Ред. тому А. Погрібний. – Київ : Наукова думка, 1991. – 608 с.
8. Верещак Ярослав. 144000 : п'єси-фентезі / Я. Верещак ; упоряд. і авт. Передм. О. Є. Бондарева ; Нац центр театр. Мистец ім. Леся Курбаса. – Київ : – 344 с.
9. Верещак Я. Інша драма. Антологія експериментальних українських п'єс /Я. Верещак, О. Вітер, О. Миколайчук-Низовець, Н. Неждана, О. Танюк. – Київ : НЦТМ ім. Л. Курбаса, Видавництво “Світ знань”, 2019. – 210 с.
10. Від неба до землі. Антологія п'єс за біблійними сюжетами / упоряд. Ярослав Верещак. –

Київ : Фенікс, 2018. – 448 с.

11. Володимир Самійленко. Поетичні твори. Прозові твори. Драматичні твори. Переспіви та переклади, статті та спогади / Вступ. ст., упор. і приміт. М. Г. Чернопиского ; Ред. тому П. І. Орлик. – Київ : Наукова думка, 1990. – 608 с.
12. История зарубежного театра : Театр Европы и США XIX-XX вв. Учебник для культурно-просветительных и театральных учебных заведений. Ч. 2 / Под общ. ред. Г. Н. Боярышева. – Москва : Просвещение, 1972. – 328 с.
13. Лабіринт із криги та вогню : Антологія актуальної драми. Революція гідностей гібридна війна / упоряд. Неда Неждана, Олег Миколайчук-Низовець. – Київ : Смолоскип, 2019. – 432 с.
14. Клименко Олена. Святополк, Каспар Гаузер, Насреддін та інші : п'єси / упоряд. А і авт. Передм. Я. М. Верещак ; Всеукр. благод. фонд "Гільдія драматургів України". – Київ, 2009. – 264 с.
15. Леся Українка. Твори в двох томах. Том I. Поетичні твори. Драматичні твори / упор. О. Ф. Ставицького, вступ. ст. Л. І. Міщенко. – Київ : Наукова думка, 1986. – 608 с.
16. Красильникова О. П. Історія українського театру ХХ сторіччя : [Монографія] О. П. Красильникова. – Київ : Либідь, 1999. – 208 с.
17. Лавріненко Юрій. Розстріляне Відродження : Антологія 1917-1933: Поезія – проза – драма – есей / упорядков., передм., післям. Ю. Лавріненка; Післямова Є. Сверстюка. – Київ : Смолоскип, 2008. – 976 с.
18. Малютіна Н. П. Українська драматургія кінця ХІХ–початку ХХ століття : аспекти родо-жанрової динаміки : Монографія / Малютіна Н. П. – Одеса : Астроспринт, 2006. – 352 с.
19. Куліш М. Г. Твори : В 2-х томах. Т. 1. П'єси Київ : Дніпро, 1990. / Упоряд., підготовка текстів, вст. стаття, коментар Л. С. Танюка. – 509 с.
20. Морис Метерлінк. П'єси / Ред. кол. А. Аникст, Г. Гоян, А. Дымшиц и др. Москва : Искусство, 1958. – 576 с.
21. Неждана Неда. Провокація іншості : П'єси. – Київ : Український письменник, 2008. – 277 с.
22. Олег Миколайчук-Низовець. Алхімія часу. Збірка драматургічних творів. – Київ : Світ знань, 2019. – 348 с.
23. Олександр Корнійчук. Драматичні твори /вступ.ст. та упор. Д. Т. Вакуленко. – Київ : Наукова думка, 1989. – 608 с.
24. Семенюк Г.Ф. Українська драматургія 20-их років : Посібник для вчителя / Г. Ф. Семенюк. – Київ : РВЦ «Проза», 1993. – 202 с.
25. Сулима М. Українська драматургія ХVІІ-ХVІІІ ст. / НАН України. Ін-т літ. ім. Т. Г. Шевченка. – Київ : Фоліант : Стилос, 2005. – 367 с.
26. Стельмах Ярослав. Запитай колись у трав : П'єси. – Київ : Рад. письменник, 1986. – 276 с.
27. Страйк ілюзій. Збірка п'єс: Антологія сучасної української драматургії. – Київ : Основа, 2004.
28. Сучасна українська драматургія. Випуск перший. – Київ : Український письменник, 2005. – 253 с.
29. Сучасна українська драматургія. Випуск другий. – Київ : Український письменник, 2006. – 260 с.
30. Сучасна українська драматургія. Випуск третій. – Київ : Український письменник, 2007. – 265 с.
31. Сучасна українська драматургія : Альманах / Редкол. : В, Фольварочний (голова) та ін.; Вип. 4. / Укоряд. і авт. Передм. Я. М. Верещак. – Київ : Український письменник, 2007. – 344 с.
32. Український драматичний театр. Нариси історії в 2-х т. Ред. : М. Т. Рильський і ін. – Київ : Вид. Акад. наук УРСР, 1989. – 647 с.
33. Українська драматургія ХІХ-ХХ століть : Михайло Старицький. Іван Карпенко-Карий. Іван Кочерга. – Київ : Наукова думка, 2006. – 408 с.

34. Українська класична п'єса. Т. 1. – Київ : Мистецтво, 1952. – 707 с.
35. Українська класична п'єса. Т. 2. – Київ : Мистецтво, 1952. – 558 с.
36. Українська класична п'єса. – Т. 3. – Київ : Мистецтво, 1952. – 606 с.
37. Таїна буття. Біографічна драма. Антологія /Багряна А., Верещак Я., Герасимчук В. та ін. – Київ : Світ знань, 304 с.
38. Тарас Шевченко. Твори в п'яти томах. Драматичні твори. Повісті. / Ред. Л.М. Кирилець. – Київ : Дніпро, 1978. – 416 с.
39. Український театр ХХ століття / Упор. Н. Корнієнко. – Київ : Основа, 2003. – 180 с.
40. У чеканні театру : Антологія сучасної української драматургії. – Київ : Смолоскип, 1998.
41. У пошуку театру : Антологія молодого драматургії. – Київ : Смолоскип, 2003. – 546 с.
43. Хайченко Г. А. Страницы истории советского театра. – Москва : Искусство, 1983. – 270 с.
42. Часо&простір. Антологія сучасної української історичної драми : збірка п'єс /упоряд. Надія Мірошниченко. – Київ : Саміт-книга. 2020. – 512 с.
43. Юрій Яновський. Оповідання. Романи. П'єси / Упор. М. М. Острик, вступ. ст. М. М. Острика. – Київ : Наукова думка, 1984. – 576 с.
44. Ярослав Галан. Драматичні твори. Художня проза. Публіцистика / Упор. Л. П. Чорна.; вступ. ст. Б. С. Буряка. – Київ : Наукова думка, 1983. – 592 с.

8. Контроль та оцінка результатів навчання

Навчальні досягнення з дисципліни «Українська та зарубіжна драматургія» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100:

Практичні заняття (усне та письмове опитування на практичних заняттях) – 30 балів, самостійна робота (усне та письмове опитування на практичних заняттях, Письмова перевірка конспектування, тезування, письмова перевірка рецензування) – 20 балів, ІНТЗ (у вигляді реферату) – 10 балів, залік (письмове опитування) – 40 балів.

Якщо здобувач освітнього рівня *магістр* протягом семестру за підсумками поточного контролю набрав менше 60 балів, то до заліку, екзамену не допускається.

9. Політика навчальної дисципліни

Здобувач освітнього рівня «бакалавр» на практичних заняттях, під час усного та письмового опитування, активність в обговорюванні дискусійних тем.

10. Політика доброчесності.

Здобувач освітнього рівня «бакалавр», виконуючи наукове дослідження, повинен дотримуватися політики доброчесності. Здана заздалегідь робота ІНТЗ на перевірку наявності плагіату у разі виявленого такого зобов'язує до доопрацювати.